

Ženska s prehoda Checkpoint Charlie

S postavitvijo 165,7 kilometra dolgega berlinskega zidu so leta 1961 utrdili politično delitev Nemčije. Najbolj znana mejna točka med Vzhodnim in Zahodnim Berlinom je bil Checkpoint Charlie, za mnoge eden od simbolov hladne vojne, saj so se iz oči v oči gledali ruski in ameriški vojaki. Tam se je začel tudi obupan boj matere Jutte Gallus za svoja otroka. Poznali so jo pod imenom ženska s prehoda Checkpoint Charlie. Zdaj so o njej napisali tudi knjigo in začeli snemati film.

Piše: Barbara Kužnik

Foto: Barbara Kužnik

Do leta 1961 so na Zahod odšli skoraj trije milijoni vzhodnih Nemcev, po gradnji zidu pa se je število zmanjšalo. Največ se jih je še vedno preselilo po legalni poti, veliko pa je bilo tudi nelegalnih prehodov prek tretjih držav. Jutta Gallus so vse prošnje za selitev zavrnili, zato se je po smrti matere odločila, da skupaj s hčerama s pomočjo tihotapske združbe prebegne v Zahodno Nemčijo, kjer je živel njen oče. Tvegana pot iz Vzhodne Nemčije prek Romunije in Jugoslavije jo je stala trideset tisoč mark, kar je bilo celo premoženje. Jutta se je s svojima hčerama Claudio in Beate, ki sta bili tedaj stari enajst in devet let, leta 1982 odpravila na pot na Zahod, a so jih na meji z Jugoslavijo ujeli. Po vrnitvi v Vzhodno Nemčijo so jih ločili, deklici sta bili začasno nastanjeni v dom za otroke brez staršev, Jutto pa so po dolgotrajnem zasliševanju obtožili nezakonitega prebega iz domovine in jo poslali v zloglasni ženski zapor Hoheneck. Obsodili so jo na tri

leta zapora, deklici pa dodelili očetu, njemu bivšemu možu, ki je živel v Vzhodni Nemčiji.

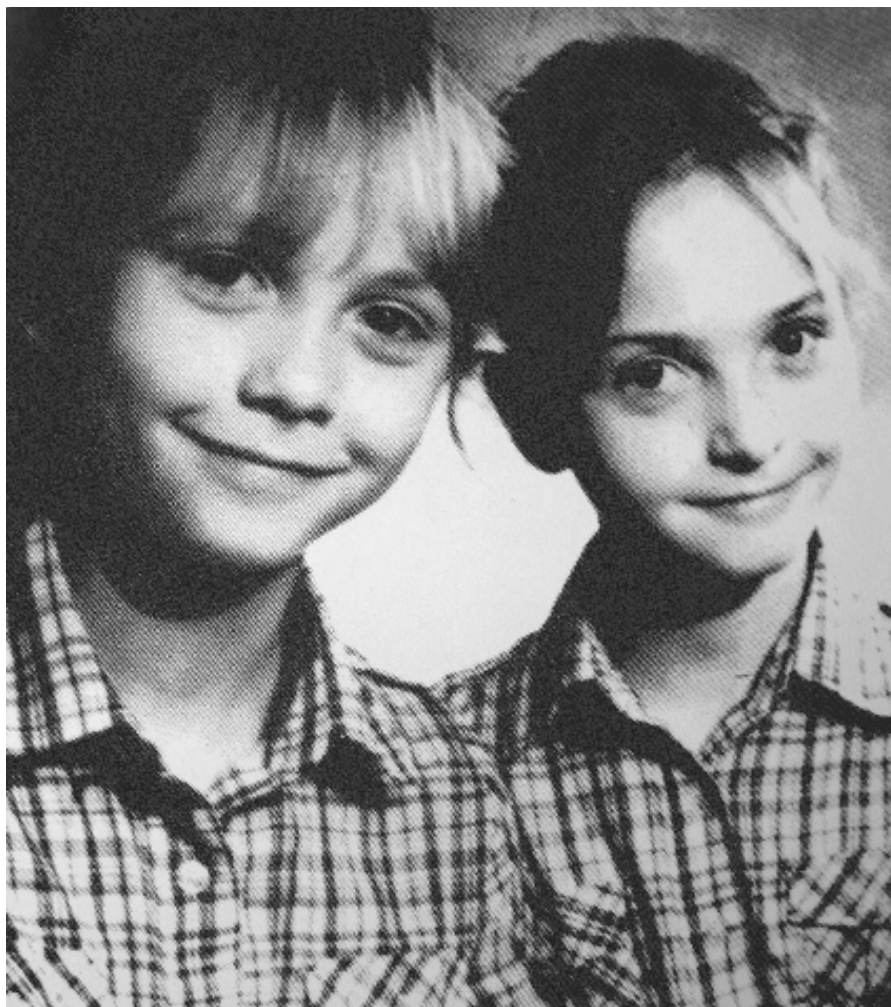
96.000 mark po glavi

Po podatkih časopisa gibanja za državljanske pravice v NDR je zahodnonemška vlada do leta 1988 odkupila več tisoč političnih zapornikov iz NDR. Zanje so menda plačali tudi po 96 tisoč mark. Po dveh letih zapora so »odkupili« tudi Jutto Gallus. Več kot trideset let je čakala na to, da bo videla očeta, a je umrl le nekaj dni pred njenim prihodom. Zahod je imel grenak priokus tudi zato, ker so bili stiki z Vzhodom izjemno oteženi. Hčeri, ki ju ni videla že dve leti in pol, sta živeli pri očetu in bili zvezdi vzhodnonemške otroške televizijske serije Zgodbe izza vrtnega ograja. Čeprav Jutta tega ne omenja, sta imeli pravzaprav srečo, saj sta živeli pri enem od staršev. Mnogo družin je namreč za vedno ostalo ločenih. Podatkov o natančnem številu zapuščenih otrok staršev, ki so prebegnili na Zahod, ni, nekateri govorijo o tri tisoč otrocih,

ki da so bili nato na Vzhodu prisilno posvojeni.

Protestne akcije

»Nisem mogla sedeti križem rok in čakati, morala sem nekaj storiti. Ni šlo za politiko, hotela sem samo nazaj svoja otroka. Mar ni popolnoma jasno, da otrok pripada svoji materi?« je pojasnjevala Jutta Gallus ob predstavitvi knjige z naslovom Ženska s prehoda Checkpoint Charlie. Ni bilo naključje, da so jo predstavili prav 4. oktobra, na ta dan pred 22 leti se je namreč Jutta odpravila v Zahodni Berlin in začela gladovno stavkati na prehodu Checkpoint Charlie. Pozneje je protestirala pred predstavništvom NDR v Bonnu, ob svetovnem dnevu mladih na Dunaju je papežu Janezu Pavlu II. poslala peticijo za vrnitev vseh vzhodnonemških otrok staršem na Zahodu. S pismom se je obrnila tudi na Raiso Gorbačov in Nancy Reagan. Na zasedanju organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi v Helsinkih se je priklenila ob ograjo ob konferenčni dvorani in tam svojo zgodbo o ločeni družini povedala svetu. Pod medijskim pritiskom sta v sestanek z njo privolila tako zahodnonemški zunanji minister Hans-Dietrich Genscher kot tudi njegov vzhodnonemški kolega Oskar Fischer. Oba sta obljubila, da se bosta osebno zavzela za njen primer. Na osrednji proslavi ob obletnici postavitve berlinskega zidu se je, medtem ko so

Leta 1982 so Jutta in njeni hčeri Claudio in Beate, ki sta bili tedaj stari enajst in devet let, ujeli na meji z Jugoslavijo in jih ločili.

Fotografija, ki je obkrožila svet: Jutta Gallus se je 4. oktobra 1984 odpravila v Zahodni Berlin in na prehodu Checkpoint Charlie začela gladovno stavkati.

vsi čakali na govor nemškega kanclerja Helmuta Kohla, prebila na govorniški oder in kar se da hitro povedala svojo zgodbo ter ponovila že znani poziv: Vrnite mi moje otroke! »Potem so me odvedli z odra, moški, mislim, da je bil snemalec, je celo začel ploskati in kričati: Bravo! Kancler pa je, ne da bi me sploh pogledal in ne da bi z besedo omenil, kar se je zgodilo, mirno prebral svoj govor,« se spominja Jutta. Vsi mediji, tako z Vzhoda kot Zahoda, so poročali o tem incidentu. Glasna protestnica, ki je bila za medije kot magnet, je postala trn v peti tako vzhodnih kot zahodnih oblasti. Birokratsko in politično kolesje se je omehčalo šele takrat, ko je obljubila, da ne bo več nastopala v javnosti, odpovedati pa se je morala tudi vsem protestnim akcijam.

Po šestih letih spet skupaj

Claudia in Beate sta na drugi strani zidu skoraj po šestih letih ločitve od matere vzeli akcijo v svoje roke. Lepega dne sta jo namesto v šolo mahnili v pisarno odvetnika, ki se je ukvarjal s primeri ločenih družin. »Sva Gallusovi hčeri in želiva na Zahod, k najini mami.« S pomočjo odvetnikov z obeh strani so se 25. avgusta 1988 končno srečale na Zahodu. »Ženski s prehoda Checkpoint Charlie je uspelo!« je odmevalo v medijih. »To je bil dogodek, ki ga človek ne more opisati. Vse hkrati je prišlo na plan, žalost in veselje,« se spominja 36-letna hči Claudia, ki zdaj dela kot filmska montažerka v Münchnu. Njena mlajša sestra Beate je koreografinja in živi v tujini, Jutta pa se je znova poročila in dela kot medijska svetovalka knjižne založbe v Wiesbadnu. Resda vsaka živi na svojem koncu, vendar vsako leto skupaj praznujejo obletnico združitve.

Padel je berlinski zid

Ko je 9. novembra 1989 padel zid, se je zgodilo to, kar se je mnogim še pred letom zdelo nemogoče. »Kako zdaj gledate na dan, ko je padel berlinski zid?« sem vprašala starejšo hčer. »Padec zidu je bila najboljša stvar, ki se je kdaj zgodila. Po drugi strani pa je bila prav njegova postavitev najbolj tragičen del nemško-nemške zgodovine. Upam samo, da bodo ljudje v Nemčiji nekoč združitev zares sprejeli. Še vedno namreč živijo vsak na svoji strani, obremenjeni s preteklostjo,« je nekoliko razočarano ugotavljala Claudia. Po padcu zidu so mnogi ob iskanju odgovorov izkoristili tudi možnost vpogleda v dokumente, ki jih je o njih v vseh letih zbrala vzhodno-nemška obveščevalna služba. Juttin primer se je imenoval Operacija Galle, obsegal pa je skoraj 60 zvezkov z oznako strogo zaupno.

Za en evro se je na prehodu Checkpoint Charlie mogoče fotografirati s kvazi-ameriškim vojakom in za nekaj evrov kupiti sovjetske vojaške kape, uniforme, zastave ter rdeče zvezde.

36-letna hči Claudia dela kot filmska montažerka v Münchnu. Jutta se je znova poročila in dela kot medijska svetovalka knjižne založbe v Wiesbadnu.

»Ugotovila sem, da so me spremljali še pred mojim poskusom prebega na Zahod. Bila pa sem presenečena, da je imel zadnji zapis letnico 1990, še leto po padcu zidu!« pripoveduje o svojih odkritjih Jutta. Med dokumenti je našla tudi vrsto pisem svojih otrok, ki jih je ministrstvo za državno varnost prestreglo. Poleg drugih osebnih dokumentov in fotografij jih je na novinarski konferenci ob predstavitvi knjige o svojem življenju podarila muzeju o zidu in jih bo mogoče videti na tamkajšnji razstavi o ženski s prehoda Checkpoint Charlie.

Checkpoint Charlie

Že leta 1982 je bil prehod Checkpoint Charlie filmsko prizorišče filma James Bond z Rogerjem Moorom. Ena glavnih in najbolj obiskanih turističnih zanimivosti Berlina je še zdaj kot gledališka kulisa, pred katero je pomešano vse. Hišica, kjer je bila mejna kontrola, je obložena z vrečami peska, pred kate-

rimi v uniformah v dežju in snegu stojijo mladi, oblečeni v uniforme zaveznikov. Za en evro se je mogoče fotografirati s kvazi-ameriškim vojakom. Ob vhodu v muzej se da za nekaj evrov kupiti sovjetske vojaške kape, uniforme, zastave in rdeče zvezde. »Mene na tem kraju še zdaj obliva pot in na pamet mi ne pride, da bi za staro kramo plačala kakšen cent. Preveč strahu in gorja mi je povzročil represivni aparat te, kot jo zdaj predstavljajo, 'rožnate' diktature. Nostalgije po NDR nimam, ob besedi ostalgija še vedno dobim cmok v grlu,« opisuje Jutta, zdaj živahna ženska sredi petdesetih, ki si svetle lase spenja v mladostna čopa, svoje občutke ob prvem obisku te berlinske znamenitosti. Družina tako ni prav pogosto v nemški prestolnici.

»Po letu 1988 sem zdaj tukaj drugič, pa še to zaradi mame. Sicer me nič ne vleče sem. Prav gotovo ima to kaj opraviti s preteklostjo,« odgovori hči Claudia na vprašanje, ali

pogosto obišče Checkpoint Charlie. Jutta pa doda: »Vendarle je dobro, da mladi tukaj, v muzeju vidijo, kako so si na Vzhodu razlagali demokracijo, svobodo in človekove pravice. Naj vidijo, da to ni bila pravljica za lahko noč in da obstaja še druga, temnejša plat medalje.«

Resnične zgodbe

Knjiga Ženska s prehoda Checkpoint Charlie je zapis dogodkov, ki jih je po pripovedovanju Jutte Gallus zapisala pisateljica Ines Veith, ki je že leta 1984 o zgodbi poročala kot novinarka. Letos so po knjižni predlogi posneli film, katerega premiera bo v začetku prihodnjega leta. Takšna ali drugačna produkcija zgodb iz obdobja NDR je sicer v Nemčiji velika, knjige in filmi gredo dobro v promet. Juttina resnična zgodba je bila le ena izmed mnogih, nekatere pa so se v času in prostoru med vrsticami zgodovine tudi izgubile.

Z vsakim nakupom bolj Chic.

Vrhunska posoda linije Chic z zbiranjem nalepke 5000 osamej!
Nagradno žrebanje za sanjsko potovanje na Karibe!
Več informacij najdete v zloženki na prodajnih mestih, brezplačni telefonski številki **1616** in spletnih straneh www.morcator.si

Morcator